

**TERMELŐI ÉS FOGYASZTÓVÉDELEM
AZ ÉLELMISZERGAZDASÁGBAN,
VALAMINT FOGYASZTÓVÉDELEM AZ IPAR ÉS
A KERESKEDELEM EGYÉB ÁGAZATAINÁL***

PRUGBERGER TAMÁS**

**I. A mezőgazdasági termékfelvásárlás és az élelmiszerkereskedelem
visszásságai**

A mezőgazdasági termékfelvásárlás tendenciája ma az, hogy a mezőgazdasági termékeket vagy a lehető legolcsóbban megtermelő országból importálják az Unió új tagállamaiba is, vagy a protekcionista tengeren túli országokból. Ezen kívül az EU-nak ugyancsak protekcionista zöldség- és gyümölcsstermelő államaiból ide szállított termékeket a termelési költség alatti áron kínálják a multik a piacon abból a célból, hogy a mezőgazdasági termeléssel foglalkozó régi uniós tagállamok (Hollandia, Franciaország, Görögország, Olaszország, Spanyolország), valamint az USA és az általa protezsált dél-amerikai országok agrártermékei hódítsák meg az új tagállamok fogyasztóit. Ennek során semmit sem törődnek azzal, hogy ezeknek az államoknak az agrártermelői tönkre mennek, tovább növelve a munkanélküliek és a szociális segélyen élők seregét. A régi tagállamoknak a célja az is, hogy a közép-kelet-európai piacra vigyék a korábbi túltermelésből fakadt raktáron álló termékfeleslegüket, ahol a hazainál nagyobb hasznot remélnek. Ugyanis hazájukban legfeljebb már csak leértékelt áron, vagy így sem lennének képesek a régi, tej-tavakból, sajt-, és hús-, valamint burgonya- és kukoricahegyekből származó mirelit-raktáruikat eladni. Erre vezethetők vissza azok az átcsomagolásos húsbotrányok is, ahol az idei termékfelvásárlási visszásságokban is érintett multinacionális plázák jelentek meg.

A nyugat-európai és a tengeren túli multinacionális termékfelvásárló és termék-, valamint élelmiszerértékesítő cégek számára e régióon belül külön

---

* A tanulmány a 68609 számú OTKA támogatásával készült

** DR. PRUGBERGER TAMÁS

professor emeritus

Miskolci Egyetem ÁJK, Munka- és Agrárjogi Tanszék

3515 Miskolc-Egyetemváros

célország Magyarország. Azért külön célország Magyarország, mert az élelmiszerkereskedelemben és mezőgazdasági termékfeldolgozásban érdekelt szupra-, és internacionális nagytóke bemérte, hogy ebben az országban sem az agrártárca, sem a kormány „am block” nem védi meg az agrártermelőket e cégek agresszív kereskedelmi politikájától, sőt, mi több, ki is szolgáltatja az érdekeiknek őket.

A pár éve a 60/2005. (VII. 1.), illetve most már a 19/2008. (II. 19.) FVM. rendelet alapján működő TSZ-ek (zöldség-gyümölcsstermelők értékesítő szervezete) és a 81/2004 (V.4) FVM rendelet szerint alakult termelői csoportok, valamint az újonnan megjelenő klaszter összefogások szövetkezeti tartalommal való megtöltésével a mezőgazdasági beszerző-értékesítő és gépkiszolgáló szövetkezeteknek egy olyan országos hálózatát kellene megszervezni, amely a termelőknek a szövetkezeti önszegélyezés fenntartásához szükséges korlátozott haszon felszámítása mellett adná tovább az általa beszerzett természeteshez szükséges vető-, és szaporító anyagokat, valamint védőszeret, a gépi kiszolgálást pedig az arra rászoruló gazdáknak ugyancsak hasonló díjazásért vagy bérleti díjért végezné el. Ezen kívül e gazdák termékeit e szövetkezetek vásárolhatnák fel tisztességes áron és értékesíthetnék ugyancsak tisztességes fogyasztói áron vásárcsarnoki és piaci standokon, valamint kialakítandó élelmiszer-szaküzleteikben. Ha ki tudnák vívni, hogy rajtuk keresztül történjék meg a plázák termékellátása is, el lehetne érni a megfelelő felvásárlási áron történő átvételt is. Még azt is el lehetne érni, hogy eme új típusú szövetkezetek keretei között újra elinduljon egy hazai szövetkezeti tulajdonú élelmiszeripar, még a répacukorgyártásra is kiterjedően. Egy ilyen folyamat a MAGOSZ szervezésében az utóbbi hónapokban megindult. Sorra nyílnak meg nemcsak Budapesten, hanem vidéken is az ún. „szociális coop” élelmiszerboltok, amelyek közvetlenül a termelőktől szerzik be a friss, tartósítószer-mentes élelmiszereket, amelyek olcsóbbak és jobb minőségűek, mint a plázák árukínálata. Jó lenne, ha ezek az üzletláncok a gazdákat és a fogyasztókat bevonva, beszerző-értékesítő szövetkezetekké szerveződnének.

Ily módon lehet sikeresen küzdeni a magyar gazdák érdekeiért, éppen úgy, miként ezt a lengyel vagy a francia agrárpolitika teszi. Lengyelországban az agrártárca arra törekszik, hogy a mezőgazdasági termékek pályamozgása egyaránt megfeleljen a termelők, a felvásárlók és a fogyasztók érdekeinek. Eme érdekösszhang kialakításában az ottani agrárpolitikának komoly érdemei vannak. Ezzel szemben a magyar agrárpolitika egészen a legutóbbi időkig a gazdák és a fogyasztók érdekei ellen dolgozott. Szenteseítette ugyanis a magyar mezőgazdaságot felszámolni és a fogyasztót kizsigerelni törekvő multinacionális tőke egyre csökkenőbb felvásárlási, valamint az egyre emelkedő fogyasztói árakat. Mindez egy olyan agrárpolitikának egy része, amely a maga burkolt, nem

nyilvános eszközeivel blokkolja, jobb esetben csak megnehezíti a magyar mezőgazdasági termékeknek az ország belső piacára történő jutását, így elősegítve a külföldi, igen gyakran egészen silány minőségű és a túltermelés miatt igen hosszú ideje óta raktározott árúknak a magyar piacra kerülését. (húsbotrány). Míg az Unió régi tagállamaiban az áruforgalom szabadsága ellenére csak kiegészítő jelleggel kerül az üzletek polcaira külföldi termék, addig nálunk a hazai termékek voltak egészen mostanáig a kiegészítők a hazai plázák polcain.¹ Valószínűleg a válság hatására változott meg kedvező irányban a helyzet, mivel sikerült a multinacionális élelmiszerláncolatokkal egy olyan megállapodást kötni, miszerint árudáinkban többségben magyar termékeket kell tartaniuk. Kíváncsian várom, hogy e megállapodást az élelmiszerláncolatok mennyire fogják betartani. E kérdésben a piac kényszerítő erő lehet. Ezért is indokolt megteremteni konkurenciaként a beszerző-értékesítő szövetkezeti élelmiszerláncot.

A globalizációból eredő eme uniós jogi rendezéssel kapcsolatos alapvető problémát a fogyasztóvédelem jelentős gyengülése adja. Ez az élelmiszerek, valamint az egészségre ártalmas és balesetet előidéző vegyi anyagok, kozmetikai cikkek, gépi vagy elektromos készülékek vonatkozásában közveszély-helyzetet is előidézhetnek. Ez különösen az élelmiszereknél állhat elő. Ezért a 2003. évi új szabályozás az uniós normákkal együtt komoly veszélyhelyzetet rejt magában, ami már két esetben is járványhelyzetet is előidézett. Ismerve a tőkés vállalkozókat – és idetartoznak az élelmiszer-előállítók is – a minél nagyobb és minél gyorsabb haszonszerzésre törekvés mellett a fogyasztói érdekeket csak másodrendűként kezelik. Ennek a következménye volt az emberre is áterjedhető kerge-marhakórnak egész Európában történt megjelenése, ami miatt tömegmérétekben kellett a nyugat-európai államokban szarvasmarha-állományokat megsemmisíteni, óriási veszteségeket okozva nemcsak a gazdaságszervezőknek, hanem azon államok nemzetgazdaságának is, ahol a járvány megjelent. Márpedig a járvány az Európai Gazdasági Térségnek a 2004. május 1-i előtti EU-bővítést megelőző államainak túlnyomó részét erőteljesen érintette. Az, hogy e járvány végig söpört Nyugat-Európa államainak túlnyomó részében, az volt az oka, hogy az egyébként növényevő szarvasmarhákat saját fajtájuk elhullott egyedeinek leőrölt csontjából előállított takarmánnyal etették. Hasonló veszélyt idéztek elő a távol-keleti országokból Európába érkezett mirelit szárnyas baromfik az embert is megfertőzni képes ún. madárinfluenza járványnak Kínában és több távol-keleti országban történt megjelenése

---

¹ Fogytán a termelők türelme... Magyar Hírlap. Gazdaság rovat, 9. o.

következtében. E távol-keleti államok óriási tételeket szállítottak nemcsak Magyarországra, hanem egész Európába is.²

Magyarországon 2005-ben két nagy élelmiszerbotránynak volt a lakosság szenvedő alanya, Az egyik a magyar termesztésű örölt paprikának rákkeltő anyagokat tartalmazó argentin paprikával történt keverése és az így több magyarországi előállító cég részéről történt forgalomba hozatal volt, amit hónapokkal később kellett az üzletekbe történt kiszállítások után kivonni a forgalomból, azt követően, hogy jelentős mennyiséget a fogyasztók már megvásároltak. Hasonlóképpen kellett a Spanyolországból exportált zöldpaprikát is jóval az üzletekbe történt kiszállításokat követően a forgalomból kivonni, mivel rákkeltő anyagokat tartalmazó permetszerrel volt a felületük fertőzve. Emellett igen gyakori, hogy közétkeztetésű üzemek, kifőzdék és étkezdék különösen a tárolási, hűtési és konyha higiéniai előírások nem megfelelő betartása széles körben gyomormérgezést idéznek elő. Szerencsére az eddigi ilyen jellegű tömeges gyomorrontások eddig könnyű lefolyásúak voltak.³

Ezek az esetek – úgy véljük – eléggé meggyőzhetnek mindenkit arról, hogy optimális megoldás az élelmiszer-előállító üzemek működésének és az új élelmiszer-receptúrák előállításának, valamint forgalmazásának engedélyhez kötése lenne. Az engedélyezést pedig utólagos és rövid időn belüli huzamos ellenőrzés követné. Az előbbi esetek azt mutatják ugyanis, hogy hatékony intézkedésekre olyan utólagos ellenőrzések következtében került sor, amikor már jelzés következett be arról, hogy valami nincsen rendjén. Az ellenőrzések ugyanis „post festam”, nem pedig „preventív” azaz megelőző jellegűek. Ennek oka az is, hogy Magyarországon csak részben épült ki az élelmiszer-felügyelet. Nincs ugyanis egy olyan piacfelügyelet, amely a vásárcsarnokokat és a nyílt árusítású helyi szabadtéri piacokat ellenőrizné, mint ami pl. a szomszédos Ausztriában is működik. Ott ugyanis mozgó élelmiszervizsgáló laboratóriumokkal felszerelt *piacrendőrség* működik, amely a nem megfelelő árut haladéktalanul kivonja a forgalomból, nem egyszer az árusító engedélyt is bevonva. Problematikusnak látszik az élelmiszer-ellenőrzés hatékonysága Magyarországon amiatt is, mivel a közszolgálatot is érintő létszámleépítések a fűnyíró elv szerint működnek és nem kímélik az élelmiszer-felügyeleti hatóságokat sem. Márpedig az árúk szabad áramlásával összefüggő élelmiszer-engedélyezési rendszer felszámolása miatt szükségessé váló élelmiszerellenőrzés

² E kérdés napirendre került az Európai Agrárjogi Bizottság (CEDR) Helsinkiben 2003. május 28.–június 1. között megtartott konferencián Dr. Dieter Schweizernek, a Német Agrárjogi Bizottság elnökének a felvezetésében.

³ Vö. Értünk való fogyasztóvédelem II. cikkgyűjtemény a „Kontroll” országos fogyasztóvédelmi újság megjelent írásából. A Társadalmi Unió Civil Szervezetek Országos tömörülésének Kiadása. Hírmalom Kft. Százhalombatta, 3. Blokk. 85-117. o.

erősítése ilyen körülmények mellett nem valósul meg. Magát a szakhatósági politikát nem ösztönzi semmi erre, tekintettel arra, hogy a 2003-ban megalkotott új élelmiszertörvény az ellenőrző hatóságok intézkedési jogosítványait állítja előtérbe, intézkedési kötelezettségeiről viszont már kevésbé beszél.

Figyelembe véve azt, hogy az áruk szabad forgalma az EU-n belül nem teszi lehetővé az előállító üzemek működésbe hozatalának, valamint az áru-előállításnak és forgalmazásnak ipar-, és kereskedelmi szakhatósági engedélyhez kötését, ezért csak az egészségügyi és a környezet, valamint a természet-, és tűzvédelmi engedély beszerzése kötelező. Ezért az élelmiszer-előállító üzemek esetében a működés-beindítás, és az új élelmiszer-előállítás engedélyezését állami népegészségügyi szolgálati (ÁNTSz) hatáskörbe lehetne adni, vagy pedig másik megoldásként járható út lenne azt előírni, hogy minden egyes új élelmiszer-előállítást és új adalékanyag-alkalmazást az előállítónak és a forgalomba hozónak meg kellene vizsgáltatni az élelmezés-egészségügyi intézettel, amelynek tanúsítványként kiadott emblémájával volna csak forgalmazható. Ugyanígy e két módszer valamelyikének az alkalmazásával volna helyes eljárni a különleges táplálkozási célú élelmiszerek előállása és forgalmazása esetében is. Ezen kívül az Európai Gazdasági Térség államaiban jogszerűen előállított és forgalmazott élelmiszerek korlátozás nélküli magyarországi behozatalának lehetősége ellenére importáló országgént Magyarország előírhatna olyan minőségi követelményeket, amelyek a hasonló hazai minőségnek felelnek meg. Ilyen módon meg lehetne belföldön védeni a zamatosabb és ízletesebb hazai zöldségeket és gyümölcsöket a kevésbé ilyen tulajdonságokkal rendelkező külföldi zöldség- és gyümölcsdömping ellen. Ennek során azonban ügyelni kell arra, hogy a minőségi követelményekre vonatkozó ilyen magyar kívánalom ne érintsen olyan terméket, amely a Közösségből származva árjelzői oltalom alatt áll.

Helyes lenne, ha „de lege ferenda” a magyar élelmiszer-törvény az itt leírtak szerint kiegészülne és a minőség-tanúsítási, valamint az ellenőrzési gyakorlat is ekként alakulna, amibe beleférne egy egészségügy-centrikus ellenőrzési rendszer kialakítása is.

A magyar élelmiszeriparnak és élelmiszer-kereskedelemnek nemcsak a külföldi, hanem a hazai piacról is történő kiszorítási folyamata a gazdasági válság és annak ellenére is folytatódik, hogy a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Miniszter közvetítésével a Magyar Gazdák Országos Szövetsége (MAGOSZ) között létrejött megállapodás értelmében a multinacionális élelmiszer-láncolatok üzleteiben az árukészlet meghatározott nagyobb arányú hányadában magyar termékeket kötelesek árulni. Ugyanakkor nem nézik jó szemmel, hogy a MAGOSZ elkezdte a magyar gazdák már említett beszerző-értékesítő szövetkezeti bolthálózatát országos méretekben kiépíteni.

Ezért ezzel párhuzamosan felerősödött azoknak a Magyarországon is működő külföldi bankoknak az igénybevételeivel, amelyek a hazai élelmiszeripari cégek számláit kezelik, a velük szembeni pénzügyi ellehetetlenítési politikája. Ebben élenjár a CIB-Bank, amely 2008 kora őszen a Zalaegerszegi Baromfifeldolgozó Rt., 2009 májusában pedig a Szegedi Herz Szalámigyár esetében zárta a hitelezői számlakifizetéseket még mielőtt mindkét cég a kinntlevőségeit – amire rövid időn belül lett volna esély – bevételezhette volna. Emiatt mindkét jól prosperált céggel szemben a számlakezelő CIB-Bank a felszámolási eljárást azonnal megindította a kötelező egyeztetést előíró csődeljárás ellehetetlenítésével.⁴ Úgy tűnik, mid a két céget a CIB-Bank kívánja megszerezni, amivel egyrészt banki műveleteket meghaladó haszonra tehet szert, másrészt e két cég vagyontát külföldre játszhatja át és megszüntetheti a magyar konkurenciát.

A bankoknak az ilyen és más ingatlanértékesítési műveletekbe történt beszállása indította el a mai világgazdasági válságot. Ehhez járul hozzá még a multinacionális élelmiszer-láncolatok részéről a hazai élelmiszer-feldolgozó vállalatok részvényeinek a megvásárlásával történő bekebelezése, majd egy rövid időszakos továbbműködtetést követően a láncolat többi tagcégének kisegítésének az álcázásával visszatérítésre nem kerülő hitelezésre kényszerítése, amit a művileg előidézett fizetéseképtelenné tétel követ. Ezután jön a felszámolási eljárás megindítása. Ezt a számlakezelő bankok egészen hirtelen indítják meg, még mielőtt az adósságcsapdába kergetett cég felocsúdna és maga ellen kötelező egyezség-megkísérlést magába foglaló csődeljárást kezdeményezhetne maga ellen. Ez játszódott le korábban a Hajdú BÉT esetében is.⁵ Ezt elősegíti a világon egyedülálló magyar fizetéseképtelenség-jogi (inszolvenca) szabályozás, amely sehol sem alkalmazott módon bontja ketté a fizetéseképtelenségi eljárást egy egyeztetésre lehetőséget adó csődeljárásra, amit csak az adós indíthat maga ellen és egy, az egyeztetést nem magába foglaló felszámolási eljárásra. Ezzel szemben mindenütt egységes kötelező egyeztetési eljárással (Vorverfahren) induló fizetéseképtelenségi jog (csődjog) ismeretes, az adós és a hitelező(k) egyaránt megindíthat(nak).⁶

⁴ Kelemen Zoltán: A Herz szalámigyár bukása. HVG. 2009/22. sz. 57-59. o.

⁵ „Kifosztottak” dokumentumfilm, rendezte: M. Szabó Imre. Vetítő. Hír Tv. 2004 ápr. 4. sugárzás; Pintér Balázs: Harminckét év munkájának nyomor lett a jutalma. Magyar Hírlap, 2009. április 9. sz.; Torkos Matild: Bajnaiék üzleti trükkjei. Magyar Nemzet 2009. ápr. 8. sz.; uő.: A vizsgálat lezárult, felejtse el. Magyar Nemzet, április 9. sz.

⁶ Prugberger T.–Károlyi G.: A magyar fizetéseképtelenségi jog kritikai értékelése a nyugat-európai rendszerek tükrében. In: Bér garancia, csőd-, és felszámolási eljárás reformja. Novotni Kiadó, Miskolc, 2005. 128-150. p.

Egy szociálisan érzékeny kormánytól elvárható volna, hogy ilyen esetekben moratóriumot előírva megvédje a magyar élelmiszeripart a felszámolástól és ezáltal a beszállító termelők, a gyári alkalmazottak egzisztenciális, valamint a fogyasztók érdekeit megvédje. Ezt azonban sem a Gyurcsány, sem a Bajnai nevével fémjelzett szocialista kormányok egyike sem tette meg.

II. Adalékok a fogyasztói jogok megsértésének gyakorlatához a műszaki áruk tekintetében

A kereskedelmi és a gyártó cégek részéről a fogyasztók megkárosítása erőteljes mértékben az élelmiszeriparban, valamint különösen az elektronikai iparban jelenik meg. Az élelmiszeriparban azzal, hogy megegyezik egymással a feldolgozó/gyártó és a felvásárló/kereskedő abban, hogy a hasznot a maguk javára maximalizálják, felosztva azt egymás között, a tisztességes piaci magatartás szabályainak megcsúfolását jelenti. Ennek technikája az, hogy az előállítási és a kereskedelmi láncolatba beiktatnak szükségtelen alvállalkozókat (láncolatos előállítás és lánckereskedelem), amiből fakadó többletköltségeket a fogyasztókra hárítják. Sőt, ma már a lakosságnak különböző áruellátási és más szolgáltatásokat végző cégek a szolgáltatási díjnak vagy a vételárnak akár átutalási utalványon (köznyelven csekkbefizetésen) keresztül, akár a szolgáltató-értékesítő cég pénztárába történő befizetése esetén ún. „számlázási díjat” számítanak fel. Ennek indokául azt hozzák fel, hogy az ilyen befizetések többletmunkát jelentenek a cég bekönyvelést végző ügyintézőjének. Álláspontjuk szerint ugyanis mentesülne a cég ügyintézője az ilyen többletmunkák, vagyis a bekönyvelés alól, ha a befizetést az ügyfél elektronikus úton teljesítené. Ezért egyre több cég (pl. a Pannon GSE vagy az UPC) az általános szerződési feltételek egyoldalú módosításával kívánja „rászorítani” az ügyfeleket az elektronikus díjbefizetésre, holott erre csak az ügyfelek kis hányada képes saját komputer hiányában. A Pannon GSE ezt a „többletdíjat” mintegy „büntetesként” számítja fel, mert „így kívánja ránevelni” az ügyfeleit a korszerű befizetési módzatokra.⁷

A szolgáltató cégeknek ez a magatartása teljesen ellentétes a Ptk. 292. §-ával. E törvényhely értelmében ugyanis a pénztartozás teljesítési helye – ellenkező megállapodás hiányában – a jogosult lakó-, illetve telephelye, de, ha az adós a tartozását postán adja fel, az a jogosulthoz érkező szabályszerű teljesítésnek minősül. Minthogy e szabálytól eltérni csak a felek közös akaratnyilvánításával lehet, a szerződési blankettának a szolgáltató részéről

⁷ A Hír Tv „Panaszkönyv” c. műsorának 2008. augusztus 30-i adása.

történő egyoldalú megfogalmazása jogellenes. A szolgáltató ugyanis a szerződési szabályzatot a fogyasztóvédelmi szervek és a fogyasztók érdekvédelmi szervezeteinek megkérdezése nélkül fogalmazta meg és adta ki. Ezt még fokozza az is, hogy a blankettaszerződésben a pénzt bevételező ügyintéző foglalkoztatásával járó költségek bármekkora részének a fogyasztókra hárítása jogalap nélküli gazdagodást valósít meg. Ezért az ügyfeleket lényegében a céget terhelő munkabér-kifizetések egy részének az ügyfelek részéről történő megfizetésére kényszerítése nem más, mint megtévesztéses és üzletet etikaellenes módszerekkel történő haszonmaximálás. Ugyancsak hasonló jogellenes haszonmaximálásra ad lehetőséget az olyan hiányos számlázási gyakorlat is, amellyel a VODAFON él. A VODAFON ugyanis – miként ezt a Hírközlési Felügyelet megállapította – az ügyfeleinek kiküldött számlákon nem tünteti fel az egyes telefonbeszélgetéseket és azok díját.⁸ Itt az eredménye annak az ifj. Kemenes Istvántól származó álláspontnak, amelyet a készülő új Polgári törvénykönyvnek a gazdasági szerződéseket tárgyaló általa megfogalmazott új szabálytervezetének első koncepciójában kifejtett. Nézete szerint ugyanis a gazdasági szervezetektől nem lehet elvitatni a haszon maximálásra törekvés jogát. Ebből az következik, hogy az új Ptk. e részének egyik első kodifikációs közreműködője a neoliberális globalizátorok nemzetközileg egyre erjedő ideológiájának megfelelően a fogyasztók érdekeivel is egyező tisztességes haszon helyett a határtalan haszonszerzés gátlástalanságának alapján áll, ami nemcsak jogilag, de morálisan is elfogadhatatlan.

A multinacionális és a hazai globáltőke összefonódva a mai szociál-liberális hatalommal és az egyre korruptabbá váló közigazgatással, közösen megcélazzák a közbeszerzés intézményét. Nézve a közoktatást és a felsőoktatást, azokban az időszakokban, amikor a két terület, valamint amikor az informatikát tárcaszinten szabad demokrata miniszterek gondozták, az alsó-, a közép-, és a felsőfokú tanintézetekbe beszerezni előírt digitális táblákat és komputereket, valamint egyéb informatikai eszközöket csak e két szabad demokrata szaktárca által közbeszerzésre előre kijelölt és formális pályázatokon előírt, gyakran a szabadpiaci árakat kétszeresen is meghaladó „államilag meghatározott monopoli” áron beszerezni. Szembe ötlő esete volt ennek az óvodák részére a kijelölt külföldi cégtől beszerezni elrendelt „kakaóbiztos” számítógépek irreálisan magas áron történő leszállítása, valamint a Medgyessy-kormány kormány idején az Oktatási, és Kulturális Minisztérium vezető munkatársainak több napos hétvégi fényűző balatoni üdülésre történt meghívása attól az amerikai komputer-előállító és értékesítő cégtől, amely az ezt követő pályázaton tendernyertes lett. Hasonlóképpen valósultak meg mind a Horn-, mind a

⁸ Uo.

Medgyessy-kormány, majd a két Gyurcsány-kormány szociál-liberális időszakában a Gazdasági Minisztérium által az autópálya-építésre kiírt tenderek pályázatátása, aminek eredményeként irreálisan magas bekerülési költséggel, nyilván a maximális haszon burkolt szétosztásával valósultak meg olyan autósztrádák, amelyek megépítésénél előállott túlköltekezéseket az autópálya-használati díjba építettek be. Ilyen módon lett irreálisan magas a Budapest–Szeged között létesített néhány tíz kilométeres autópálya használati díja, aminek tarthatatlansága csak úgy szűnt meg, hogy az Orbán-kormány az építő cégtől a koncessziót visszavásárolta.⁹

Leszögezve azt, hogy az Orbán-kormány kivételével minden rendszerváltást követő kormány privatizált, amely privatizációknak számos hibája volt. Egy igen komoly hibája az volt, hogy nem kötötte ki a korábbi hazai beszállítók és bedolgozók megtartását. Ennek következtében pl. a RÖLTEX céget megvásárolt KLEIDER-BAUER nevű német cég felbontotta a tartós vállalkozási szerződéseket a RÖLTEX-nek dolgozott szabóságokkal és németországi szabókkal kezdett dolgoztatni. Azon kívül, hogy a magyar szabóságok tönkre mentek, a ruhák árai is ugrásszerűen megnöttek, amit a hazai fogyasztó már nem tudott megfizetni. Mindez az Antall/Boross-kormány időszakában történt. Végül is a német cég a vásárlói kereslet visszaesése miatt kivonult az országból. Ez a privatizáció ily módon senkinek sem volt jó. A bedolgozók számára egzisztenciális sokkot, a fogyasztóknak megvásárlási ellehetetlenülést, az új tulajdonosnak pedig befektetési felesleget, tehát veszteséget okozott.

Az üzleti és a gazdaságpolitikai tisztesség megsértésének hatásait súroló, sőt nem egy esetben átlépő azok a privatizációk, amelyeket a második Gyurcsány-kormány eddig már megvalósított, és amelyeket felsorolni is lehetetlen vállalkozás lenne, valamennyi tender, és pályázatkiírási manipulációkkal terhes. Azáltal, hogy a Gyurcsány-kormány egyre inkább hiteltelenné válik külföldön és ezért csökken a privatizáció irányában a külföldi érdeklődés, egyre inkább a saját tábora cégei és emberei javára írja ki a tendereket, illetve a pályázatokat. Talán az egyik eddigi legutolsó külföldi irányban megvalósított privatizációja a MALÉV orosz érdekeltségű eladása volt fejlesztési és munkahely-bővítési ígéretekkel. Egy év után viszont visszafejlesztésre és csoportos létszámleépítésre került sor.

Most, 2008-ban lehet látni az egyre katasztrofálisabb kilátásait a Horn-kormány energia-privatizációjának, ahol az állam semmilyen tulajdonosi részesedést nem tartott magának meg. Ennek eredménye, hogy 2008 szeptemberében már a negyedik gázáremelésre került sor és 2009 elején újabb

---

⁹ E problémával mind az írott sajtó, mind a Tv és a Rádió is többször foglalkozott 2004 júniusában.

radikális gázáremelés várható. A tragikus ebben az, hogy éppen az a rendszerváltás előtti politikai nomenklátúra tette és teszi mindezt, amely az 1980-as évek elején a földgázra állította át a közüzemi és a lakossági fűtést és a hőenergia-felhasználást. A Gyurcsány-kormány ipartügyi minisztere most próbálja rendeleti úton visszafogni a haszonmaximálási tendenciával összefüggő folyamatos gázáremelést. Ezzel mintegy beismeri azt, hogy a gázszolgáltató cég olyan költségeket számol fel és terhel rá a fogyasztókra, amelyek fiktív jellege valószínűsíthető.

Összegezve az eddigieket: a ma már egyértelműen látható hibás privatizáció a multik és a hazai globáltőke kivételével a termelőket, a kereskedőket és a fogyasztókat, végső soron a gazdaság valamennyi szereplőjét sújtja.

Tamás Prugberger

**Herstellers- und Verbraucherschutz in der Lebensmittelwirtschaft,
und Verbraucherschutz bei den anderen Zweigen der Wirtschaft und der
Handlung**

Zusammenfassung

Der Beitrag im erste Teil beschäftigt mit den Widersprüche der Lebensmittelwirtschaft, inbegriffen die Lebensmittelherstellungs-, und Handdlungsproblemen. Hier wird dargestellt die Schadenerzatztätigkeit der Banken, die wegen dem Sondergewinn darin mitwirken, dass die ungarische Lebensmittelindustrie in Pleite ginge. Hier wird dargestellt, dass die multinationelle Lebensmittelwarenhäuser die ungarische Lebensmittelprodukte aus dem Warenzustand wie zurückdrücken möchten und wie dagegen die ungarische Bauern und Verbraucher mit der Hilfe der Bauerorganisation dagegen kämpft. Dessen Erfolg von einer kurze Zeit durch staatliche Mitwirkung die multinationalische Lebensmittelladenketten sind verpflichtet aus allen Lebensmittelssorten ein bestimmtes Prozent anzunehmen um zuverkaufen. Der zweite Teil beschäftigt damit, wie der gewerbstatige Handel die Verbrauchergesellschaft betrügen und beherrschen möchte.